Број 212. У Новом Саду у четвртак 25. септембра 1903. Година XXXVIII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и дана за свецем.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот., на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: за пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Поједини бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте ових ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе.“

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 потура.

Турско-бугарско »зближење«.

— Од нашег нарочитог извештача. —

Цариград, 20. септембра.

Сад, кад је у европској штампи реч о турско бугарском зближењу, потребно је да вам и ја проговорим о овој најновијој, не само интересантној, већ и врло карактеристичној фази мађедонског питања. Данас вам већ могу опширније писати о томе, на основу информација, добивених из турских и бугарских кругова.

Пре свега да поставимо питање: Ко се коме приближио? Да ли **Турска Бугарској, или Бугарска Турској?** Кад говорите с Бугарима и члановима овдашње бугарске агенције, као и са онима из бугарског Егзархата, онда излази оно прво, кад пак говорите с Турцима, онда ово друго. Упитате ли о овоме кога из овдашње руске или аустро угарске дипломације, онда излази да није ни оно прво, ни ово друго, већ нешто са свим треће: наиме, да је то зближење заслуга обе поменуте дипломације, дакле Русије и Аустро-Угарске, а у циљи да се уклони оружани заплет и омогући извођење реформне акције у европским вилајетима Турске. Међу тим не стоји ни оно прво, ни ово треће, већ оно друго: **Бугарска се приближила прво Турској**, и то обилазећи свако посредништво у реформној акцији заинтересоване Русије и Аустро Угарске. Заступници ових двеју велесила, били су исто толико изненађени, кад су чули за ово закулисно зближење, као што је та вест изненадила и целу европску штампу. И баш за то заједљива овдашња дипломација, радо хоће да се подсмехне Русији и Аустрији, сматрајући цео овај закулисни рад Бугара и Турака, као дипломатски фијаско оних првих. Да би утисак тога фијаска паралисали, послан је одавде — наравно из аустро-угарских службених кругова, — познати телеграм бечком „Corr. Bureau“-у, да је дело зближења **заслуга и Аустро-Угарске и Русије**. Међутим у Цариграду, где се зна како је цела ова ствар текла, нико не верује у тај телеграм, а аустријске и руске дипломате врло су љуте на Бугаре, што су без њих, управо иза њихових леђа, ушли у преговоре с Турском. Но поред свега тога, Бугари немају разлога бити задовољни тим својим успехом. Порта их је као и обично, и овога пута преварила. Прихватила је њихову понуду за зближење, обећала им је много, а дала врло мало, управо ништа. Познати су захтеви бугарске владе, упућени Турској. Бугари су прво тражили, да у комисији за реформе буде Бугарин председник, да чланови комисије кандидује егзарх итд.

Турци су на то **речима** пристали, али на **делу** је испало са свим другојачије. Много пре, но што су се Бугари и надали, изашла је ирада султанова, да се за председника централне комисије поставља Турчин Хилми паша, а за чланове комисије један Турчин (Хулуси беј из Солуна), један Грк (Никаруси из Солуна), један Србин (Никола Хаџи Костић из Скопља) један Румун (Кацојани из Битоља) и **само** један **Бугарин** (Робев из Битоља). Дакле не само што за председника комисије није постављен Бугарин (чему се у осталом Бугари нису могли ни надати, јер ко познаје Турке, тај никад не би поверовао, да ће на то Турци икад пристати), него ни комисију нису саставили само Турци и Бугари, (како су Бугари тражили, а Турци пристали,) већ је постављена **мешовита** комисија, састављена из свих народности, где су и Бугари заступљени с једним чланом, а надали су се да ће у њој имати половину чланова! Егзарха, наравно, Турци нису ни питали кога ће кандидовати у комисију, те је из целе ствари испала једна ординарна — **турска подвала**. Турци су и у овој прилици показали да су добри политичари, и да су од Византинаца доста научили.

Они су овим чином преварили Бугаре у њиховим надама, повукли за нос руску и аустријску дипломацију, заварали мало и Србе и Румуне, и добили времена да у овој општој забуни, мало одахну душом. Једини уступак што су учинили Бугарима у томе је, што је издана наредба војним властима да не гоне мирно бугарско становништво, (али да чете истребљују.) Али такве су наредбе и раније издаване, па је мирно становиштво и после њих исто толико трпело од турских војника, као и оружане комите па ко јемчи да тако неће бити и од сада.

Сви се политички кругови овде слажу у томе, да од овог турско-бугарског зближења неће бити ништа. Оно је једно мртво рођено дете. Од њега ће стварне користи имати само Турска, јер је одложила оружани конфликт до пролећа и тиме избегла за голу турску војску, тако тешко зимско ратовање, а уједно се пред Европом показала као мирољубива, попустљива, а то је и хтела постићи.

Са овим зближењем, бар са начином како је до њега дошло, незадовољне су Русија и Аустрија, из разлога које смо горе навели и ако то јавно не признају, већ га пошто је fait accompli, још присвајају као „свој успех.“

С њим су незадовољни и Бугари, јер им не доноси стварне користи, те се неће моћи обуздати ни комитети, да не продуже даљу борбу у Мађедонији и једренском вилајету.

С комисијом, а то је базис „зближења“, Бугари су незадовољни, зато што она није оно, што су они очекивали (avant-garde автономије с бугарском бојом), најнезадовољнији су тим, што су у њу ушле и друге народности, чиме је обележено право на Мађедонију и других народности, а не само Бугара, а нарочито, на њихову жалост, што је у комисију ушао и један Србин, чиме се непосредно почиње признавати српска народност у Мађедонији. То показују и софиски листови (нарочито „Вечерња Пошта“), која вели, да немају ништа против признања српске народности ако је реч о Старој Србији, што другим речима значи, да су доста противни, ако је реч о признању те народности у Мађедонији! Ово њихово резоновање баца јаку светлост на неискреност њиховог уласка у будући српско-бугарски савез.

С комисијом, сем Турака, нико није задовољан.

Грци нису задовољни, што су они кад је реч о „грчкој Мађедонији“ (патријарх је у скорашњем свом меморандуму султану, изрично рекао да Мађедонија **није сло-**

ПОДЛИСТАК.

ЗАДОВОЉШТИНА.

François Coppée.

Господин Емил Урсе био је син Луја Урса, вишекратног милионера. Истина, ово је мало чудно занимање, ал шта ћемо, кад није имао друго. Главно је то, да је он био задовољан са овим занимањем, а и са самим собом.

Господин Емил је више пута доста бриге нанео свом новчаном тати, ма да се овај свакако трудио, да ни млади господичић не узима бриге. Хајд, то је још Боже помози, да џепашу, који је добио првог у месецу, петнаестог или шеснаестог ни трага нема, али је млади Урсе био прзница, па старцу никако то није ишло у главу, зашто то изазивати друге, и онда сабљом поштење тражити.

— Али тата, у твоје доба је то друкчије било. Ти никако да се отресеш тог старог доба.

Старац се није упуштао у препирку, али му је рекао неколико пута:

— Знаш докле ћеш се ти тако шепурити?

Емил чисто подсмевајући се запита:

— Па докле?

Отац озбиљно одговори:

— Док не нађеш на човека.

— И то?

— И то, који ће ти мало оладити јуначку крв, кад те се онако добро налупа.

Емил чисто љутито рече:

— Но тог би ја волео видети.

Отац се благо насмеје:

— Та видићеш га, видити, а што добијеш то ће бити твоје.

— Стојим на биљези.

— Синко, не прави се важан. Шта ћеш радити, ако се шта деси с тобом, да те се неко налема, с том — могу рећи паметном — примедбом, да он само на **овај начин** стиче себи задовољења?

— Тако што неће урадити господин човек.

— Молим те, ја нећу с тобом да се препирем о господству, но о том те могу уверити, да би и ја, а самном и многи други, таког ипак сматрали за господина и то не глупава.

Емил нестрпељиво ману руком:

— У осталом, и нема таког човека.

Стари Урсе с осмехом рече:

— Добро, само пази!

II.

И нашао се таки човек...

Једне ноћи, после весеља, у једној биртији трећег реда — не баш трезан — дође Емил Урсе једном свом пријатељу Хектору д' Ебисеу:

— Знаш шта, нећемо још кући.

Овај сасвим одлучно рече:

— Какво кући? Волео би да одем још на које честито место.

И тако уђоше у једну овећу рестаурацију на великом булевару.

Ту већ није било тако живо. Овде, онде по неки господин, госпођа где вечера. У једном будаку три млада човека срчаху ликер. Емил Урсе и Хектор д' Ебисе посадише се непосредно уз њих.

Три млада човека за тренут подигоше главе, јер ова двојица са лупом уђоше.

Хектор д' Ебисе онако кроз зубе рече:

— Чини ми се, ови још нису видили жива човека у поноћ.

Емил је био одмах готов да продужи:

— Показаћемо им се ако су љубопитљиви.

Ово је већ тако гласно изречено било, да се три младића, који се тихо разговараху — окренуше читавим телом њима.

Емил Урсе у један пут поцрвене.

— Шта ти је? — запита га друг.

— Ништа — одговори овај. — Али ме једи, што смо се нашли баш с овим човеком, оним високим.

— Зашто, ко је он?

— Баш за то, што није нико. Код мог оца је у радњи, неки жалосни књиговођа, име му је Баклер.

Хектор се онако пијан разбеси:

— Марим ја — викну. — Ма ко да је, онај који седи у мојој близини, нека се понаша уљудно.

Она три господина почеше да се крећу. Хектор се пак окрене баш Баклеру и продера се:

— Јесмо ли разумели?...

венска већ грчка земља!), заступљени у комисији само с једним Грком, и што је у њу ушао по један Румун и Србин. Ово им је криво нарочито с тога, што су они те народности, које такође признају патријаршију, заједно с Турцима, трпали у „rum-milet“ (грчки народ). Бојећи се да ће после овога доћи и до формалног признања српске и румунске народности, од чега се они, као и Бугари јако плаше, Грци су протествовали на Порти против уласка у комисију Срба и Румуна. То су исто учинили и бугарски егзарх и агент, с том разликом, што су се они жалили само против уласка Срба у комисију! Сасвим братски!

Срби могу бити задовољни само у толико, што је у комисију ушао Србин, чиме се званично признаје и учешће Срба у реформној акцији, што је и почетак признања српске народности, (до сад није и зашла ирада о признању српске народности у Турској, но о томе ћу вам сутра засебно писати), али не могу бити задовољни, што тај Србин у комисији (Никола Х. Костић) не признаје да је Србин, а у Скопљу га сматрају за Гркомана, те за то не може бити прави, истински и одушевљени преставник српске народности у комисији. Надати се је, да ће се успети, да се он замене другим.

Из истих разлога, као и Срби, могу и Румуни бити задовољни са комисијом. И њима се тиме признаје учешће у реформној акцији, а тиме је учињен и почетак признања румунске народности у Турској, што румунска влада већ годинама тражи, а што им Турци и поред толиких обећања још недају, (није досад изашла ирада ни о признању румунске народности) али ни они, као ни Срби, нису задовољни са румунским преставником у комисији (Кацојани) јер ни он није Румун, већ Грк! Румунски посланик Лаховари већ је протестовао на Порти и успео, да се место Кацојани постави други, прави Румун у комисију.

Интересно је забележити, да је и Николу Х. Костића и Кацојана кандидовао патријарх у комисију, сматрајући их обојицу за Грке, (те би на тај начин било у комисији три Грка према два Турчина и 1 Бугарина!), али кад је Никола Х. Костић у иради изрично назван преставником „срб цинс“ а (српског „племена соја, расе“) а Кацојани „румун цинс'а“, патријарх је протестовао само против тога имена, а не и против лица (Костића и Кацојана).

Румуни истеравши Кацојана из комисије, покварили су рачун патријарху, а надати се је, да ће то исто учинити и Срби.

Дакле, са комисијом нико није задовољан осим Турака, а они и могу бити задовољни јер су сви постављени чланови комисије мирни, плашљиви, мало образовани људи, те Хилми паши неће моћи правити никакву опозицију.

У осталом, та комисија, чак кад би у њој били и енергичнији људи, неће моћи учинити ништа, јер Турци навек чине што они хоће, благодарећи толеранцији Европе, која никако неће да увиди, да је цела реформна акција комедија.

Овдашњи бугарски дипломатски агенат Иван Гешов премештен је у Беч, и путује ово дана. Значајно је, да га султан није примио у опроштајну аудијенцију.

На његово место долази Начовић. Он ће поново да почне непосредно преговарање с Портом, мимо руских и аустро-угарских овд. преставника, који ће, нема сумње, кварити и осујетити те преговоре, јер оне неће да дозволе да се Бугарска и Турска споразуму без и мимо њих. Мисија Начовићева, дакле, има мало изгледа на успех

— Зближење бугарско турско пало је већ у воду, — рече на прошлом селамлуку један „незаинтересовани“ дипломата, када му је другар затражио мишљење. А тако и јесте, с додатком да су и реформе већ пале у воду.

Све ће, дакле, остати по старом, Турци могу ликовати и рат је одложен до — пролећа. А до пролећа нек Бог чува мађедонце, ако од њих у опште остане који у — **животу**...

Срдан.

О избору епископа темишварског.

(Глас из темишварске епархије.)

Судба Српства у северном Банату тесно је скопчана са судбом темишварске епархије и обратно. Како је била заступљена та епархија, тако је било заступљено и то Српство. И баш за то, што та епархија није била увек заступљена као што ваља, то је и Српство северногa Баната патило. Повесничке чињенице то потврђују, па онда то и остаје као непобитна чињеница.

У потврду горњега нека је примећено ово: У томе крају понајвише прети опстанку нашега народа румунска најезда. Дотле је дошло с тога, што су наше власти мирно гледале насељавање Румуна у наше општине, и што су их у те општине примале. Тим је утврђена основа њиховога опстанка, а кад су Румуни хтели да пређу у унију, наше власти су их задржавале, па један део и задржале. Тим је ударен правни основ потоњој деоби између Срба и Румуна, а оно друго се само каже. После је дошло издавање званичних списа Румунима,*) којима би се могли бранити, да су остали у нашим рукама.

Док су неки представници нашега народа тако радили у томе правцу, дотле већина с друге стране за свој народ готово није ништа радила, или, бар није радила у оној мери, у којој је требало радити И тако правни односи нашега народа, његових добара, цркве, школе итд. нису регулисани и расчишћени. Народ се није развијао ни у једном правцу, у оној мери, у којој се могао и морао развијати. Али тим је горња најезда добила маха и почела наш народ потискивати. Може се рећи да је то створило оно стање по северо-источном Банату, које постоји, наравно на нашу штету. Но онда се јасно види истина, да је судба тога Српства тесно скопчана са судбом епархије темишварске. Управа те епархије има судбу њену у својим рукама, те су се ствари тако развијале све до 1890. године.

Речене године сео је на столицу темишварског епископа Георгије Бранковић. Ми знамо да је он то место заузео тек кад је изневерио своје другове, али је било људи, који су држали да ће он као епископ чинити оно што треба. Наиме, да ће спасавати народ од разних најезда с поља и подизати га изнутра. Но догодило се баш обратно, и ево шта: Он је даље у већој мери терао оно, што је и пре терано, те су намештани Румуни свештеници и учитељи по српским општинама и тим је све решено. Његова је кривица што су Румуни заузели манастир Ходош и што су све парнице против наших општина добили. Његова је кривица што су државне власти на нашим школама чиниле оно што никако нису смеле чинити. Да је он и даље остао, те би школе биле потпуно изгубљене, а тим је то жалосно стање потпуно обележено.

Но под његовом управом се ишло и даље, те су оштећени новчано манастири, епарх. фонд, саборски трошкови, верозаконски принос и залишне сесије. Он сам је силан новац у свима горњим правцима проневерио, па су то после учинили и други. Народ мора то све поново да плаћа, јер се на то гони, а то значи: народ наш гурати у пропаст. С тога је епарх. скупштина, 1898. год. тражила да се ти рачуни расчисте, па да се успостави ред. Но то ни до данас није учињено. Међутим није чак ни записник епарх. скупштине од 1902. год. потписан, реф. бележништво није хтело да састави записник како је тражио епископ Лукијан, а овај није хтео да потпише онакав записник, какав је бележништво саставило.

Ствари тако стоје и чекају новога епископа да учини реда према оним најездама с поља и да расчисти рачуне изнутра. Ето, ту је тежина ствари, али с тога се са попуновањем тога места толико одуговлачи. Оно, што Никанор није учинио, што Лукијан није смео до краја да изведе, то треба будући епископ да изведе. Наиме, треба да се утре и последњи траг пословима Георгија Бранковића у ствари проневерења манастирима темишварске епархије, са епарх. фондом итд. Та је улога намењена дру Летићу, те је он избрани кандидат Георгија Бранковића.

Како ће се у том питању држати синод то ми не знамо, али и епарх. темишварска не сме седети скрштених руку. Народ треба да подигне свој глас против ове корупције и да означи онога, који треба то место да заузме. То се може учинити путем епарх. скупштине, црквених општина и т. д. Ствар самога народа је којим ће путем поћи. То народ мора учинити, сад којим путем било, пред избор епископа темишварског.

М—к.

*) Василијан Петровић.

Криза.

Будимпешта, 23. септембра.

Данас је био по други пут гроф Куен у аудијенцији код краља. Краљ није ни овом приликом примио његову оставку.

Баклер пак сасвим мирно устаде и приђе столу ова два фићфирића и лепо благо рече:

— Истина, нисам глув, али нисам разумео.

У ове двојице као да престаде за тренутак да ради и оно мало мозга. Емил прво дође себи:

— Ко вас је звао овамо? — запита га узрујано.

Баклер остаде хладан:

— Звао ме није нико, али ме је поштовање према самом себи догонило овамо — рече одрешито.

Хектор се мало тргао кад је чуо како овај говори. Емил поче сав да дрхти.

— Онда, кад вас нико није звао, а ви одлазите.

— На оваки разговор никако — доби одговор. — Пре свега би желио да знадем, шта имате ви с нама?

Емил стиште песницу:

— Торњајте се, јер...

Баклер остаде где је.

— Јер?...

— Јер ћу вас лупити по њушци, безобразниче један — рече овај замахнувши према Баклеру.

Овај једном руком дочека руку која је била на њега замахњена, а с другом и с десна и с лева ишћуша Емила Урсеа.

— Ако вам ово није доста драги господине — рече без и најмањег гњева — понашајте се још једанпут овако, па ћу и опет на овај начин себи прибавити задовољштине. Али само овако. Друкчије никад...

III.

Стари Урсе стојаше пред сином намрштена чела:

— Видиш, јесам ли ти рекао?

Емил сав се запенушио од беса:

— Та битанга је био твој човек!...

Отац га погледа зачуђено.

— Био? Зашто кажеш: био?

Син је сав дрхтао од љутине.

— Надам се — одговори — да тог човека ни једног тренутка нећеш задржати и даље у твојој служби.

Старац му строго одговори:

— Драги синко, ти се вараш. Тај се човек тако понашао, као што би — у сличном случају — и сам урадио. Осим тога је то човек поуздан, стари мој чиновник. Што је урадио, урадио је као приватан човек, а то се мене не тиче. Главно је пак то, да си заслужио оно што си добио. Тако је то!

*

... Овај сам догађај чуо од другог. Одговорио сам оно, што ћу и овде сад да кажем, да оваки очеви, који овако мисле и раде, живе само још у приповеткама.

Превео: —од—

Мисле, да ће то учинити тек онда, кад буде састављено ново министарство.

Краљ неће доћи ни у Будимпешту при отварању Јелисаветиног моста, већ ће га заступати велики војвода Јосиф Август. И једно и друго немило је дирнуло не само опозиционе, већ и владине кругове. Сматрају то као негодовање краљево.

Приликом аудијенције грофа Куена решио је краљ, пре него што се приступи саставу новог кабинета, да саслуша бившег министра председника Коломана Села. Држе, да је гроф Куен известио владара, да би понајпре могао умирити духове Коломан Сел, али држе и то, да се Сел неће ни сад примити састава владе. Рекао је у клубу, волије да га исеку на паприкаш него да буде угарски министар председник под овим приликама. Има један мален број политичара, који се нада да ће се Сел ипак примити. Неко је већ рекао једном владару, како волије бити мртав, но да се прими председништва, на што му је владар одговорио: „Ал ја не требам мртваца, већ министра председника“. И примио се.

Изгледа, да не само Сел, већ нико неће и не сме да се прими председништва министарства, док се међу странкама не постигне споразум. А кад се то постигне, онда је лако бити министар председник ма коме.

Крвави дани у Сегедину.

Сегедин, 23. Данас је пала крв из међу грађана и војске и дошло је до сукоба између грађанске и војне власти. То је било на дану, а како ће се свршити ноћ, то Бог зна. Данас је била тако звана прослава арадских мученика. Прослава дана, када су 49. године повешане воће мађарског устанка. У 10 сати ујутру била је служба у цркви, којој су присуствовале и грађанске власти и многе хиљаде света. За време службе догодило се код Кошутовог споменика ово: Војници, који су и служили три године, а нису отпуштени 1. октобра кућама, скупили су између себе новаца, купили су венац написали су на тракама: „Твојој славној успомени од задржаних војника“. И тим је венцем окићен Кошутов споменик.

Није сигурно, да ли су збиља војници купили тај венац. Али је Геза Чалањи, заповедник домобранаца послао свог ађутанта надпоручника Шандора Хорвата полицији с молбом, да полиција тај венац уклони. Полиција није хтела то да учини, на што је заповедник Чалањи послао капетана Панчу, да понови ту молбу.

Но и то није имало успеха. За тим су Панча и Хорват отишли до Кошутовог споменика са два хонведска подчасника скинули су венац и однели га у полицију.

Таква је вест стигла у цркву. Народ се на ово узбуни и дође пред варошку кућу. Могло их је бити преко десет хиљада. Гомила је послала изасланство варошкој капетанији под вођством саборског посланика Полцнера. Изасланство је повратило венац натраг и заступник варошког капетана Сеч, издао је венац. Гомила је победоносно отишла са венцем до Кошутова споменика и уз велику славу и певање Кошутових песама метнула је венац на споменик. За тим је искупљен свет отишао до стана надпоручника Хорвата, где су му полупали прозоре и почели управо да демолирају кућу, али је ускоро дошло једно одељење домобранаца и растерало је гомилу.

Док су воће овог покрета послали брзојавну тужбу домобранском министру против заповедника Чалањија, дотле се распростро глас, да ће Чалањи поново скинути венац. Полиција је иставила стражу око споменика, но око 3 сата после подне дошле су две компаније војника, да скину венац. Полиција је хтела да брани венац, али је војници одгурнуше на страну и скинуше венац са споменика. У тај мах била је око споменика искупљена велика гомила света, која је протестовала и лармала, но није улазила у борбу са војницима. Тек кад се ови враћали, свет поју за њима и почне бацати каменице на њих. У неколико маха враћали су се војници и разјуривали су гомилу са бајонетима, кад год је какав повећи камен погодио ког војника, те се неко од војника и срушио.

Кад су војници ушли у касарну силан је свет заузео ово место и под вођством варошког саветника Гала, тражио је да му се врати венац. Но кад нису добили одговор почели су да бомбардују касарну каменицама и разлупали су силне прозоре. На то су војници испали из касарне и бајонетима су разјурили свет. Гомила је почела лупати прозоре, где је год знала да станује који војнички часник. Сад се умешала и полиција, те је и она растеривала свет. Говоре да је магистрат закључио да пошље изасланство заповеднику домобранаца, да иште венац натраг. Скоро је цео Сегедин на ногама, узрујан јури свет улицама. Боје се великих демонстрација а у приправности су и војска и полиција.

Саборски Одбор

седница 23. септембра 1903. год.

Присутни: Патријарх као председник, епископ Митрофан, заменик, др. Миша Михајловић потпредседник, поп Божа Поповић, поп Сава Стојаковић, др. Никола Ђурђевић, др. Мита Мушицки чланови. Реферише др. Лаза Секулић, а бележи Борислав Брадваровић. Присутна су обадва фискала: др. Ђура Красојевић и др. Бранко Илијић, те надзорник народно-црквених добара Јосиф барон Рајачић.

Од важнијих предмета решавано је:

Узет на знање отпис министра председника о дотацији епископа, о издржавању учитеља у Сантову. У ствари поднашања рачуна на прегледање одлучено, поново се обратити представком, да се рачуни не шаљу у Будимпешту, но да министар изашаље свог прегледача, јер би за слање рачуна требало и времена и трошка, а рачуни су потребни, да су при руци.

Узет на знање и има се прогласити да је одобрен закључак 36. саборске седнице о допунама односно изменама у епархијској уредби, нарочито што се тиче епархијске скупштине.

Исто тако узета на знање наредба кр. банског стола, да грунтовне области имају на уму наш кључ, кад издају одлуке о обестерећењу фондовима дужних некретнина.

Дозначена плата професору учитељске школе пакрачке Марку Јаковљевићу.

На молбу привременог главног школ. референта Душана Стојшића, дозначити му потпуну дотацију, али уједно поводом тим обратити се на владу, да исходи превишње одобрење сабором изабраних школских референата, те умолити и С. Н. Ц. Школски Савет да исто и он учини, како би се наше школске ствари једном те привремености отресле.

Дозначен петогодишњи доплатак професору учитељске школе пакрачке Богољубу Бакаловићу, те узето на знање проглашење проф. Милана Манојловића сталним и дозначени му доспела два петогодишња доплатка.

Одлучено поднети извештај сабору, да Школски Савет на поновну молбу не ће да даде списа, што се односе на ствар епарх. шк. референта Ђ. Поповића, ма да су ти списи тражени по налогу самог прошлог сабора.

Исто тако и у ствари селидбених трошкова проф. Манојловића, а извештај истога у ствари Божидара Борђошког поднети сабору.

Одбијена молба Н. Вукичевића, да му се два особна доплатка поврате, јер је ту ствар сам сабор већ решио.

Узето на знање саопштење Школског Савета, да је концем ове године стављен у мир Никола Вукићевић.

Дозначен доплатак професору учит. школе пакрачке J. J. Кнежевићу.

Узет на знање извештај о стању парнице против Румуна ради фонда Марије Трандафил, и одобрен тражени предујам фискалу.

На питање архидијецезалног Админ. Одбора одлучено издати начелну решидбу, да се против сваке одлуке Административних Одбора може призивати на више место, (Сабоски Одбор) јер су такове одлуке све административне природе.

Одлучено да се потраживање свешт. удовичког фонда од В. П. из М. судским путем утера.

Одбита молба Ц. О. у Парабучу и Бочану, да јој се бесплатно шаље званични лист Срп. Митроп. Гласник. Исто тако одбита молба Ад. Одбора вршачког, да му се повиси канцеларијски паушал.

На саопштење Адм. Одбора горњо карловачке дијецезе одлучено, да се исти одбор упита, каква га нужда гони да установљава све нове систематизоване капеланије као ону у: Војнићу, Метку, Вргинмосту, кад и тако нема довољно свештенства, а субвенција из неприкосновеног фонда достигла је свој вршак и исцрпљена је.

На питање истога, ко ће да пише извештаје Адм. Одбора за званичан лист? решено — да то има чинити дотични бележник.

На притужбу дрежничког пароха Ман. Таталовића одлучено, да се обрати представком на високу владу у Загребу, да се истоме пароху издаје сесионална отштета, јер не стоји то да је то парохија манастирска.

Узето на знање и одобрена наредба адм. одбора пакрачког како да се грунтовно упишу сва српска народна црквена добра, пошто се иста битно не разликује од овостране наредбе.

Узет на знање извештај секретаров о штампању књиге: »Основна писма« те решено, да се иста продаје за 1. круну по комаду.

Одлучено објавити, да се видирање квита умировљеним свештеницима преноси са протопрезвитера на дотичне парохе, у чијој парохији станује умировљени свештеник.

Одбијене су све молбе за припомоћ за лечење из разлога што је јерархијски фонд преоптерећен и одређени буџет исцрпљен, а и што некоји нису исказали довољно преку потребу тога лечења.

Одлучено позвати администрат. одборе, да добро пазе, да се парох. сесије не задужују, те да сваке године подносе извештаје о дужном порезу и еквиваленту овамо.

Подељене су припомоћи за градњу односно оправке цркви у Батосеку, Скраду, Крижевци, и Борови, до чим су некоје упућене, да путем надлежне власти своје молбе подносе, а одбијена молба општине у Рујевцу за оправак парох. дома, пошто на ту цељ нема срестава.

Из свешт. удовичког фонда одобрене су припомоћи: Тајсији Марковић, Катарини Поповић, Лепосави Бранковић, Марији Цветковић, Милки Момић и Милени Продановић, дочим је упућена Сара Босић, да српски писану молбу може поднети у којој треба да докаже где су јој деца и да ли можда код њих живи.

Политички преглед.

Хрватска и Славонија. Нови шеф одсека за правосуђе бивши универзитетски префесор др. Лука Марјановић примио је управу овога важног одсека у земаљској управи. Да је ова грана земаљске управе доста запарложена, не треба ни казати, јер за време бившега престојника Клајна обећавано је много а урађено није ништа.

Исто тако и нови подбан др. Шумановић ради у своме новом звању. Када је примио управу рекао, да ће му закон бити извор свега. Друго ништа и не очекујемо, већ да се законом врши, али да тај закон само не буде као и до сада једноме отац а другоме очух.

Чланови хрватске делегације имали су своју клубску седницу под председањем бившег министра Јосимовића, у којој је претресана ствар министра Томашића. Створена је одлука, па се протестује против тога, да угарски сабор ишта може одлучити у ствари инкомпатибилитета министра Томашића, јер се тиме враћа хрватско државно право. Председник клуба Јосиповић предао је већ грофу Апоњију, председнику угарског сабора, одликује у овој ствари.

Брзојавни поздрави

који су стигли збору српске народне радикалне странке у Окучанима 18. септембра.

Башахид. Поздрављамо народни збор на срећу народа и напредак радикалне странке. — Милин парох, Лаза Груић, Шулц, Љуба Влајков, Вељко Биримац, Негован Габоров.

Београд. Изненадно спречен поздрављам ваш срећан рад. — Моја.

Берлин. Окупљену Србадију поздрављам са жељом да резултат збора буде плодоносан за много напаћени српски народ, дај Боже да се радикални

посланици на загребачком сабору чују, живила српска радикална свест и бирачи. — Др. Панаотовић.

Брод. Поздрављамо срдачно цели збор, желимо и овај рад видјети успјехом овјенчан као и доселе. — Поп Сима Стефановић.

Брод. Сретно и благословено, живили учестници збора. — Коста Ђорђевић.

Брод. Поздрављамо збор српске народне радикалне странке. Благословен нек је рад и успјехом крунисан. — Лацковић, Стојковић, Меркадић, Петровачки, Ђорђевић, Шујић, Муачанин, Николић, Бабић, Рајшић, Ковачевић, Адамовић.

Брод. Ми верујемо да се прилике српскога народа могу поправити истрајним радом, за то повјерењем поздрављамо збор српске народне радикалне странке, људе одлучне, који знају шта хоће. — Српска трговачка омладина.

Вел. Бечкерек. Поздрављамо сакупљену браћу, желимо успешан рад. — Др. Петровић, Марков, Анђелић, Терзин, Глигоријевић, Турински, Радивојевић.

Вел. Кикинда. Сретан и успјешан рад жели Сима Јовановић.

Вуковар. Сретан и успјешан био рад у духу са вама удружени: Александар Станишић, Максим Станишић, Велимир Михаиловић, Никола Паланчанин, Никола Бингулац, Сима Тепић, Тоша Илић, Сима Мединац, Гавра Вуић, Пера Недељковић.

Даљ. Поздрављамо народни радикални збор, ком се придружујемо. — Даљци.

Дарувар. У души с вама поздрављам вас најсрдачније и желим најбољи успјех. — Сунајковић.

Загреб. Спријечен званичним дужностима од збора изостадох, али сам ипак душом међу вама. Донешене резолуције прихваћам и желим вам сретан рад. — Никола Кукић и Радослав Марковић.

Земун. Сретан рад! Само сложно напред то желе Срби занатлије у име осталих. — Петар Станишић, Мита Станишић, Лука Маширевић, Мита Стефановић, Мита Поповић и Влада Јовановић.

Ђаково. Жалимо да не можемо присуствовати; поздрављамо збор и слажемо се са резолуцијама збора; живила радикална странка! Живио народ српски! — Јован и Коста Мештеровић.

Ђаково. Поздрављамо збор и слажемо се са закључцима збора; живила радикална странка! живио народ српски! — Стево Бборац, Живко Петровић и Павао Димић.

Стара Србија и Маћедонија.

Бој на српској граници.

Из Врање, јављају (22. септембра.) На доставу једног Арнаутина, да се неки оружани људи налазе у близини села Букеровца, 20 т. м. у вече, отишла је на то место турска војска из Биљача, опколила га, те се одмах започне пушкарање Бој је трајао три часа, и по свршеноме боју, нађено је на бојишту мртвих 17 бугарских комита. Од турске стране погинуо је један капетан, два нижа официра и пет војника. Има и неколико рањених. По причању Хамди-пашину, комите су имале капе са натписом: Слободи или смрт, а биле су наоружане Манлихеровим репетиркама. Тај одред комита дошао је у близину српске границе, да би компромитовао Србију у очима Турске, ну за овај мах то није пошло за руком. По казивању Хамди пашину, те су комите дошле од бугарске Паланке.

Хамди-паша, који је био дошао ради извиђаја због сукоба са комитама код Вукуровца, дошао је јуче у Жбевце. К њему су јуче одавде отишли турски консул и Марко Спужић, мајор, на виђење и разговор.

После подне, око 5 часова, Хамди-паша, са својим гостима, и у пријатељском расположењу, прешао је у Ристовац, одакле се, после пола часа бављења, вратио натраг.

Из Битоља, јављају: У Дебарци се народ још није вратио из шума својим домовима, осим гдекојих села, али нема се куда ни враћати, јер је остао и без жита и без стоке. Све му је отерано и продато. За народ постају мучни дани, а свој несрећи криве су комитске вође и они, што су их подстицали на устанак.

Сукоб у пределу Црне Реке.

У пределу Црне Реке је једна чета од 15 комита ишла к мурихoвским планинама; у том наиђе један одред турске војске, те се догоди сукоб. Пушкарање је подуже трајало, док најзад комите не умакоше.

Комите у преспанскоме крају.

У преспанскоме крају се комите још снажно држе, а војска је релативно немоћна, да што год бар за сада учини. Међу тим, комите ће ипак попустити, јер су нагнане многим незгодама, у којима се и они и народ налазе. Нарочито им смета оскудица у храни.

На самом путу од Битоља за Охрид изашле су комите и претресле неке путнике и отеле им новац и све што су код њих нашли. Једнога су, веле, и убили.

На планини Петрини су убијена три путника Хришћанина. Не зна се, ко их је убио. Неки мисле, да су то урадиле комите, док други тврде, да су Турци. Убијени су потпуно опљачкани.

Најновије вести из Битоља.

У Охриду у чаршији је овладао страх због многих преметачина и хапшења, јер се оне врше безобзирно и несавесно. Хапсана је препуна хришћана.

У мурихoвским планинама комите се мало стишавају и изгледа, као да ће се са свим стишати за неко време. Становништво се љуто јада на комите и Бугарску.

Из Охрида се сазнаје, да са прикупљањем порезе иде врло тешко, јер је она сада поред опште оскудице и већа него икада, те је становништво у очајну положају.

У костурскоме крају војска још једнако врши насиља над хришћанским становништвом, тражећи од њега пушке и захтевајући, да му прокаже комите. Многи се још нису вратили на своја спаљена огњишта.

Вести из места и са стране.

Позив на претплату. 1. октобра отварамо нову месечну претплату на „Заставу“. Цена је на месец дана 2 круне 40 пот. Уједно учтиво умољавамо наше пошт. претплатнике којим крајем септембра истиче претплата, да изволе исту за времена, за месец октобар обновити, како не би у шиљању листа до прекидања дошло

Администрација „Заставе“.

Аустријанци против угарских производа.

Јављају из Беча, да је у долњо аустријском сабору, а на предлог заступника Бекендорфера створен овај закључак: Позива се влада, да одмах изда наредбу, да се на аустријском територију забрањује угарским покућарцима продавање мађарских производа.

Контролна смотра.

Магистрат новосадски издао је објаву, по којој ће се контролна смотра за неактивну момчад заједничке војске одржавати 22., 23., 24. и 26. октобра о. г. по рим. кал. у 8 сати из јутра код кисачке капије у војничким баракама, а за неактивну момчад домобранства 3., 4. и 5. новембра о. г. по нов. кал. у 8 сати из јутра у дворишту варошке куће. На контролну смотру треба сваки да понесе своју војничку књижицу.

Хусарски изгреди у Јарославу.

Као што нам је јучерањи брзојав „Заставе“ јавио, у Јарославу су хусари приредили изгреде због тога, што морају и после треће ислужене године, да остану у војсци. О тој хусарској демонстрацији управо изгредима пише се разно. Једни веле да је учествовало само три хусара, а други веле да их је било преко 50. „Лавовски курир“ описује те изгреде овако. Један је хусар опорно запитао стражмештера, зашто мора да служи и четврту годину? На то је стражмештер заповедио другој двојици хусарима, да овог првог отпрате у касарну. Но тада су сва три хусара побегли лармајући по улицама и полупавши све околне прозоре. Њима се придружили у брзо до 50 хусара, који су у највећем раздражењу јурнули из касарне. Један део четрдесете пешачке регименте појурио је за њима, да их затвори, но хусари су побегли у официрско менашко одељење и тамо затворили врата изнутра. Официр пешачке војске позвао их је, да отворе врата, али су хусари одговорили да незнају немачки и побегли су у башту и на таван касарне. Један хусарски каплар већ је затворен. Изгреди, који су трајали пуна три сата, јако су узрујали варош.

Демонстрације против химне „Боже живи“.

Из Сатмара јављају ово: У овдашњој католичкој гимназији на почетку благодарења, које је приређено на имен дан краљев, професор Јован Рајсер, отпочео је са својим ђацима да пева химну „Готерхалте“ („Боже живи“), ђаци виших разреда почели су одмах громко да звижде и да лармају, на што су они, који су певали химну, морали престати са певањем.

Пожар у селу Вишу.

Јуче смо јавили о овом страшном пожару, а данас су нам стигле још неке појединости о овој ужасној катастрофи. Још се није тачно установило, на који начин је букнуо пожар. Пошто је тај дан дувао јак ветар, па се пожар ширио необичном брзином, да тако рећи није могло бити ни речи о спасавању. Људи су износили покућство на улицу, али ватра је и ово захватила, јер су варнице и читаво комаће запаљена дрвета летило на све стране. Преко 70 породица остало је без крова над главом. Изгорела је и сва храна, једина је срећа, што нико није платио главом. Од свих кућа била је осигурана само кућа евангеличкога свештеника и то само на 550 фор. Општина се обратила на владу са молбом, да помогне погорелцима.

Извоштени немачки ђаци.

У Познању су два немачка ђака, Рудолф Фишер и Венцел Шрем, чланови ђачког удружења „Ариминије“, са друштвеним капицама и тробојкама, шетали су по улицама. Но свет који је огорчен на све што је немачко, па и на те немачке тробојке и капице, батинама је крвнички напао те ђаке. Здерао им је капице и тробојке. Ђаке је полиција тешком муком зло искрвављене једва спасла од разјарене масе.

Брзојави „Застави.“

Стигли 24. септембра.

Крвопролиће у Сегедину.

Сегедин. Пригодом јучерашње свечаности нађен је у Сегедину на Кошутовом споменику венац са овим натписом: „Твојој светој успомени — војници који морају још да служе“. Војничка власт дала је венац скинути, због чега је дошло до сукоба војске са грдном множином народа, који је тражио да се венац метне натраг на споменик. Народ је полупао све прозоре на војничкој касарни. Батаљон пешака навали бајонетима на народ и 15 тешко рани. Народ се после опет окупи око споменика и приреди велику демонстрацију против војске Магистрат се брзојавно потужио министру унутрашњих дела ради овога нападаја од стране војске.

Будимпешта. Петициони одбор сабора расправљао је данас петицију вароши Сатмара ради отпуштања војника који су ислужили своје три године службовања. По дужој дебати решено, да се ова петиција уступи министру домобранства, односно влади.

Беч Коломан Сел примљен данас у 11 сати у аудијенцију код краља Сел је изјавио новинарима да се у аудијенцији не доноси одлука, већ је реферисао о положају, а која реферада не спада пред јавност.

Нова влада.

Београд, 23. септембра Београдска штампа није задовољна са ставом владе, па чак ни листови радикалне странке. „Одјек“ и „Уставна Србија“ доносе чланке врло ладне и увијене, и далеко су од тога, да се радују. „Народ“ вели, да ово министарство показује, да је у радикалној странци расцеп и парализа. „Мали Журнал назива састав оваког кабинета издајством. Либерални листови већ говоре о делимичној министарској кризи. Опште је мишљење, да ће у овом кабинету наступити делимичне промене, чим се оба крила радикалне странке још јаче приближе и стопе.

Трговина.

НОВИ САД, 24. септ. 1903. године. Пшеница прве квалитете нова 7 фор. ——10 н. Пшеница средња 7 ф. — н. Пшеница лакша роба 6 ф. 80—90 н. Наголица 6 ф. 30—50 н. Јечам 5·30—40 н. Зоб 5·10—20 ф. —— н. Кукуруз у зрну 6 ф. 10—— — н. у зрну нови — ф. ——— у клипу 2 ф. 60—75 н.

Маст 68 фор. Сланина сува 68 фор. Димљена паљена 68 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки	44—45 нов.		живе
„ средњи	42—43 нов.		мере
„ лаки	40—41 нов.		

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Госп. М. С. у Т. Б. Где ће бити збор није још решено. Свакојако у оном крају јер то многи желе, а кад? Скоро!

КО ЈЕ?

— Криминална повест. —

Написао Петар Дороненко.

(Наставак) (27)

У пркос оном узбуђењу, које је било променуло њен страстан поглед, тај дрски исказ учинио је крај моме колебању. Сувише је далеко била отишла; успомена на онај наш неми сусретај довољан је био, да потпуно оцени сву њену лицемерност.

Премишљавајући како да преслушање скренем у други правац, запитао сам је расејано: „Јесу ли се ваши односи према грофици у последње време били погоршали? Или су вас случај или околности приближили једно другом?“

„Сигурно сте чули“ — рече живо — „о њеној благотворној промени, кад смо стигли у Елвору. Изразила се и о мени. Поступала је и према мени блажије. А то ми је толико годило, да сам се свим силама трудила, да се не сукобимо. При вечерњим походама к мајци водила је Енглескиња дете. Већ од три недеље моја нога није крочила преко њеног прага, то знају сви и сви они ће то потврдити“.

Ту незнатну појединост тако је топло и са нагласком изнела, да ми дође у памет кривац, који стоји пред судом, назире опасност и хоће благовремено од ње да се заштити.

„Радо бих да дознам, из којих је разлога по вашем расматрању и вашем закључењу, грофица извршила самоубиство. Из којих разлога?“

„Та то лежи на длану — излив старог зла. Па онда — пример брата. Себи живот одузети због јадних две хиљаде рубаља, кад је гроф четир пута више годишње за њега давао и за цело га никад није због раскоши укорео. Тада су сви лечници прописали Петроград, да би је посматрали. Доказало се, да то није први случај у породици. Тешка, безразложна меланхолија може без сумње и без наслеђа довести до мономанија за самоубиство. Како иначе да се растумачи сујеверан страх од пиштоља братовљева, па при свем том осећати неодољиву потребу, да тај пиштољ увек пред очима има. У целој тој драми видим ужасно предубеђење, које је грозничаво тиштало грофицу. Изгледало је да је предвидела, да ће раније а касније доспети дотле“.

„Можете ли себи преставити да сам од првог тренутка сумњао, да је она жртва самоубијства, и признајем, да и сад у то не верујем!“

Одлучно сам је погледао. Издржала је мој поглед. Само лако дрхтање усана одавало је душеван немир.

„Мислите, да је убијена?“

У гласу јој не беше никаква лажна нагласка.

„Странац није могао продрети у њену спаваћу одају, и Барбара тврди, да драгоцености нису дирнуте“.

„Зар могу примамљивати само дијаманти и драгоцености?“

„Па шта иначе? то доиста ја не разумем“, одговорила је са лажном равнодушношћу.

За неколико тренутака настало је мучно ћутање.

Касно је било да одступим.

„Признајте, зар нисте никад сањали о сјајном осигураном положају грофичином, о грофовској круни?“

Намерно сам нагласио сваку реч.

„Ја? Ја!?“ узвикнула је са разрогаченим зеницама. Праведни Боже! Он сумња да сам ја!...“

Благе очи њене изливале су стид, муку, злу вољу. Није оборила поглед, као да је хтела да покаже, да не познаје страх.

„Сад вам је отворено све, да ваш положај заузмете, ваша одлучна природа неће се поплашити борбе. Друштвени односи скрхали су моћ грофичину, за вас ће бити маленкост, да те предрасуде победите. Што ћутите сад? Што не покушате да скренете моју сумњу с вас?“

„Што нећу да се понизим до такве одбране. Слутите ли, што ме у овом тренутку највише занима?“

Погледао сам је изненађено.

„Чврсто уверење, да се сусретам сад с вами први пут у својем животу, и да сте ви преко овог прага крочили, већ у напред испуњени непријатељством против мене. Шта сам вам згрешила? Можда сте је познавали?... Можда шта више и љубили је?

Погледала ме је ватреним, прожимајућим погледом.

„Јуче у вече сам први пут чуо да битише грофица Клемецки, одговорио сам мирно, прибегавши овом језуитском изговору.

„Чудновато. Држим да сам решила... но то је споредна ствар. Сад јасно увиђам, да сам узалуд трећила своју искреност према вами. Са предубеђењем сте отпочели — са увредом завршили. Но, сваком своја воља. Удвостручите ваш оштроумни поглед и вашу истрајност и можда ће вам поћи за руком, да створите од мене место сведока, окривљеника“.

Скрстила је руке на груди, подигла је нешто главу, а из својих ватрених очију устремила је нешто главу, а из својих ватрених очију устремила је на мене подсмешљив, изазивајући поглед.

У мислима ме је опколело дирљиво оличење, напаћеног, пониженог, али љубљеног створа; њени труди беху узалудни. Брзо се и лудоглаво вратила у своју змијску ћуд.

„Овде сам у име суда и моја савест не допушта ми да одступим ни од једне јоте у својој дужности.“

„Суд... Дужност... празне речи!“ одговорила је жестоко, „томе за љубав може некажњено увређена бити жена без одбране, странац, и ако нема доказа против ње!“

„Ваши искази завршују преслушање. Али ја лично нећу ни за један тренутак мировати, док не пронађем тајни разлог самоубиства грофичина. Ако сте невини, то ми из свег срца морате пожелити најбољи успех. То је најсигурније средство, да се за увек оправдате“.

„Ако сам крива? Да ли ће те то доказати?“

„Са Божијом помоћи!“ одговорио сам мирно и поздравивши је покретом, удалио сам се.

Испратила ме је све до прага, дугим, злим погледом.

„Да“, помислих, и ова жена доиста разуме да мрзи.“ (Наставиће се.)

Књижевне вести.

Госп. Ђорђе Терзин учитељ фабрички у Темишвару **уступио је распродају** својих књига:

„Земљопис бачке жупаније“
„Земљопис торонталске жупаније“
и
„Земљопис темишварске жупаније“

потписаној књижарници, те се умољавају госп. учитељи и славни школски одбори да овај оглас к знању узму.

У Сомбору 15. (28.) септембра 1903.

Мил. Каракашевић
књижар.

779 3—3

У издању друштва „Рада“ изишао је 2. број

НЕВЕНА

Чика Змајовина листа.

Цена је „Невену“ на годину **6** круна на две трећине године 4 круне, на једну трећину године 2 круне. — Претплата се шаље једино администрацији „Невена“ у Нови Сад.

Још се могу добити сви бројеви од 1902. и од ове године.

НОВО! Сад је баш изишао НОВО!

Мађарско-српски речник за џеп

први део

РЕЧНИК СРПСКОГ И МАЂАРСКОГ ЈЕЗИКА

коју је за школу и приватну потребу приредио

проф. **Јован Грчић.**

Да је становницима Угарске пре свега потребно, да науче језик, који у њој влада, којим се води саобраћај, којим се тргује, којим се управља и суди — то ваљда није потребно доказивати. Без знања мађарског језика не може добро проћи нико, ко у Угарској живи, те ако је свом добру рад ваља да га научи. Овај ће речник у томе сваком бити на руци, јер је у њему забележено све, шта је потребно за живот о саобраћај. А купити га и набавити може и онај, којем средства не допуштају, да дође до великих и скупих речника.

И Србима ван Угарске добро ће доћи овај речник српског и мађарског језика, јер је мађарска књижевност данас у свим правцима толико напредовала, да је стекла европскога гласа те ваља да је прати и проучава свако, ко хоће да слови као образован човек.

Овај први део — у врло згодну и прикладну формату, таман за џеп, да га човек може понети и на пут — износи тридесет штампаних табака (преко пет стотина страна) а штампан је на лепој артији са укусном израдом; уз то је укоричен у тврде платнене корице са уштампаним натписом.

Цена му је само: фор. 1.50 или 3 круне.

Препродавци добијају обични књижарски рабат.

Ко нам напред пошље новац, томе ћемо књигу доставити о нашем трошку. Сигурности ради боље је, да се уз цену књиги пошље још 25 потура за рекомандацију па се књига неће моћи на пошти изгубити.

Други део речника српског и мађарског језика:

Српско-мађарски речник

улази за који дан у штампу и биће готов за најкраће време.

Препоручујемо ова своја најновија издања школски властима сад пред почетак нове школске године, а и свима и сваком, који желе да се користе лепом приликом, те да за јефтин новац набаве себи потребну књигу.

Нови Сад септембра 1903.

Српска књижара и штампарија
Браће М. Поповића.

777 2—10

У наклади друштва »Рада« изишла је из штампе нова књига

ПРОБУЂЕНА САВИЈЕСТ

романа

Ал. Н. Вудишчева

с руског превео

Вељко Лукић-Новица

Цена 1 круна.

Књига се може добити код главног растуривача књига друштва »Рада« г. Косте Лере у Новом Саду.

ПОМОЋНИК

вичан нирнбершкој, краткој и плетеној роби а **нарочито продаји памука,** изврстан продавац може одма добити место. — Понуде са сликом, препорукама и ознаком плате имају се упутити на

H. Reihswenn's Söhne
Djakovo
(Славонија.)

795 2—3

Једина српска јорганџијска радња прима на израду сваковрсне

Јоргане и мадраце,

и све што у ту струку спада. Поверен ми посао обављам најсавесније и најмодерније, а све по најумеренијој цени. На позив у месту посећујем лично. За многобројне поруџбине моли

Споштовањем
Зорка Милићева, Нови Сад
житна пијаца бр. 12.

785 3—

ЕКСПОРТ НАМЕШТАЈА

243 47—50 и

посредевање директног купа за бечки намештај

М. ДИМОВИЋ

Wien, V. Schlossgasse Nro 18.

Ценовници бадава и франко.

ОСНОВАНА 1870. **СРПСКА ЗАДРУГА** ОСНОВАНА 1870.

ЗА МЕЂУСОБНО ПОМАГАЊЕ И ШТЕДЊУ

У НОВОМЕ САДУ

Ћурчијска улица бр. 6.

прима улоге на штедњу, на штедионичке књижице, у текућем рачуну, као и недељне уплате по 50 потура недељно на сваку честицу, на 1, 2 и 3 године, према жељи улагача, а по највећем каматњаку.

Пристојбу на камате наплаћује завод **сам**.

Издаје зајмове путем личног кредита и интабулација, као и предујмове на папире од вредности под најповољнијим условима.

Завод овај је основан 1870. године, дакле је један од најстаријих српских новчаних завода.

Са годином 1902-ом навршио је завод овај своју XXXII. пословну годину и његов завршни рачун (биланција) исказује имовину од К 2,119.944·63 пот., према дуговима од К 2,073.102 29 пот., те је тако чиста добит за 1902. г. К 46 842·34 п.

Промет благајне у 1902. години износио је К 12,546.428·—, промет есконтних послова К 9,137.223· , а целокупан промет износио је К 40,200.722 – .

585 10—

ПЕРО ДЕСПИЋ

Главно заступништво Крал. Српске Извозне Банке за Аустрију, повереник Српске повртарске задруге у Новоме Саду за Аустрију и Немачку.

БЕЧ, Obere Donaustrasse Nro 93.

Адреса за брзојаве: DESPIĆ, Dianabad — Wien.

Прима у комисион све земљорадничке и др. производе (као: жито, суве шљиве, пекмез, воће, јаја, коже итд.) — Врши набавке за рачун Срба увозника у свима фабричким производима. Даје обавештења сваке врсте. Услуга кулатна. Провизиона стопа умерена.

Адреса за пошиљке: **Pero Despić**, II. Obere Donaustrasse 93. Wien Staatsbahn. 343 45—

70% ЉУДИ БОЛУЈУ збогнемања апетита, слабог желудца и неправилне столице и сви имају искуство, како то пречи здрављу и раду, а може да донесе собом разне последице. А врло лако даје се томе помоћ. Са виномдневно роички „Tempelquelle“ или ако је болест застарела јутром један сат пре „фруштука“) роички „Styriaquelle“ успешно дејствује.

Главни депозитер за Угарску JOS. HOFFMAN, Budapest, Báthor-utcza 8.

228 2—7

АГЕНТУРНА РАДЊА

СА ЖИТОМ, РАНОМ И СВИМА ЗЕМАЉСКИМ ПРОИЗВОДИМА

ПЕТРА ПЕТРОВИЋА

У ШИДУ (СРЕМ)

купује и продаје све у горњу струку спадајућу робу.

Прима и у комисион. Услуга солидна. Провизиона стопа умерена. 778 3—20

ТВОРНИЦА ПОКУЋСТВА АТЕЉЕ ЗА ДЕКОРАЦИЈЕ

БОЖИЋ И МЕЦИНГ, Осек

СТОВАРИШТА:

НОВИ САД, ВИНКОВЦЕ, ВИРОВИТИЦА.

Покућство за једноставно кућанство за потпуну женидбену опрему, за хотеле, интернате, семинаре, летњиковце и званија, као и тапетирање свих врсти просторија.

Главно стовариште, велики избор

тепиха, завеса, креветних застора, жељезног намештаја линолеума, огледала, слика, светих икона и колица за децу.

Призната, као најсолидније, усљед тога најјефтиније набавно врело.

Тачна и брза послуга.

Ценик и тачно састављен прорачун са укусним нацртима шаљу се на захтевање поштом бесплатно.

758 2—6

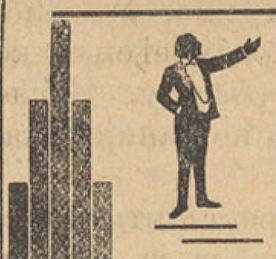

АМЕРИКА

Полази из Хавре сваке суботе.

Путне карте кроз ФРАНЦУСКУ ПРУГУ.

Добро и брзо отпремање. Изврсна опскрба са вином и ликером.

Ближа извешћа даје.

Französische Linie.

Wien, IV. Wehringergasse 8.

774 2—10

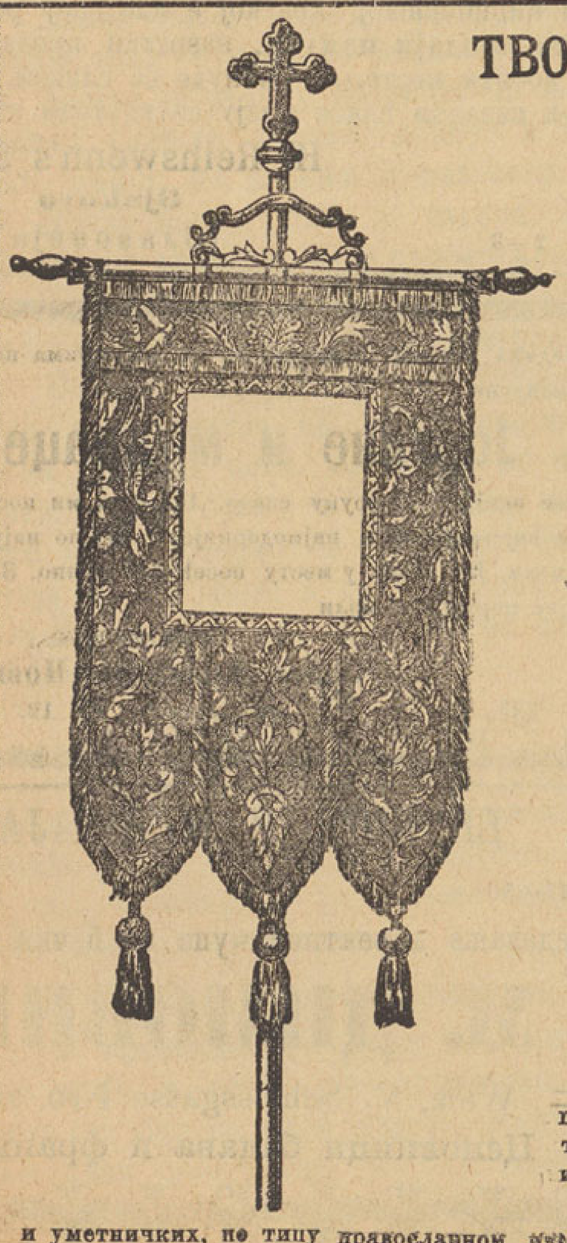

ТВОРНИЦА СВИХ СРПСКО-ПРАВОСЛАВНИХ ЦРКВЕНИХ УТВАРИ

МИЛАНА ИВКОВИЋА

У НОВОМ САДУ (UJVIDÉK)

Кошак главне и дунавске улице.

На знање!

Част ми је сл. српско-правосл. цркв. општинама, преч. г.г. свештеницима о српској публици учтиво на знање дати, да сам своју.

творницу српско-православних црквених утвари

знатно проширио, то примера ради наводим овде поједине артиклове и цене, као

Одежде светле од круна 40, 50, 60, 70, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 500, и т. д. —
Одежде црне од круна 40, 50, 60, 80, 100 и 200. —
Барјака (литија) од круна 40, 50, 60, 70, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 500, 600. итд.
Црквених барјака од кадиве (свиленог сомота без везних слова од К 200, 300, 400, извезених са златним словима од К 500, 600, 700, 800, до К 1500 и
Полилеје (Лустера) од К 40, 60, 80, 100, 150, 200, 300, 400, 600 итд.
Свећњака за часну трапезу од кина сребра или од жутог метала, ком. од 10, 15, 20, 30, 40, — Свећњака од кованог гвожђа пред олтар, висине 150 цм. у дивот изради, ком. од К 60, 70, 80, 100. Црквених кадионица од 20 до 60 К од кина сребра. — Црквених кандила од 12 до 60 К од кина сребра. Светих православних икона по строго православном типу све масном бојом и руком израђене од 12, 16, 24. К.

Осим горе наведених а све друге црквене утвари израђујем.

Даље г.г. свештеницима шешира, камилавки, ћелепуша и појасева.

На захтевање п. н. шуштерија шаљем нацрте, мустре, прорачуне ценовнике бесплатно, франко

Главна ми је задаћа била, да као — Србин — усредсређеним радом, савесном и поштеном израдом, а уз цене саразмерно најјефтиније себи и творници својој извојујем највеће поверење и наклоност од српскога народа, а да сам тежњу ову моју за кратко време свога опстанка и постигао, сведоче многе поручбине из најдаљих крајева где Срби живе, као из Далмације, Босне и Херцеговине, Старе Србије, Црне Горе и чак из Америке.

Пошто идем за тим, да Србима дадем прилике, како би од правих српско-православних црквених утвари и до лепих и уметничких, по типу православном израђених св. икона доћи могли, то се, — као Србин — надам — да је ближи брат брату и свој своме, с тога молим како моје старе, тако исто и нове муштерије, да ме скојим поручбинама обилато потпомогну а ја ћу се потрудити, да то поверење поклоњено ми, верно и тачно и у будуће одржим.

39 28 -

Главни уредник Јаша Тесић — Одговорни уредник Константин Бранковић — Српска штампарија д-ра Светозара Милетића у Новом Саду